נד: החליל פרק חמישי סוכה

עין משפט נר מצוה

יח א מי׳ פ״ה מהל׳ שבת הלכה כח סמג לאוין סה:
יט ב סמג עשין מג: כ ג מי׳ פ״ו מהלכות תמידין הלכה י:
כא ד מי׳ שם הל׳ ג:

תורה אור השלם

ו. אֲהַבְתִּי כִּי יִשְׁמַע יְיָ אֶת קוֹלִי תַּחֲנוּנָי: תהלים קטו א

רבינו חננאל

ואמרינן לא יכלה למימר הכי, דאית לן למימר משנתנו ר׳ יהודה היא דאמר מימיה של כת שלישית לא הגיעה לאהבתי כי ישמע ה׳ מפני שעמה מועטין, ואין להן ספחים הרבה כדי שיתעכבו בהן, ולא משכחת בערב פסח (דר״) [לר״] יהודה אלא מ״ב תקיעות, הילכך לאו שיורא הוא. ואמרינן והא אמרת מתני׳ דלא כר׳ יהודה, דמתניתין (ד)קתני מ״ח ור׳ יהודה תני י״ב. ופרקינן האי תנא סבר לה כותיה בערב הפסח, שאין שם אלא מ״ח תקיעות, ופליג עליה בחדא בתקיעות דחשיב כל תלתא חד. הלכך שיורא דערב הפסח לאו שיורא הוא. ואקשינן והא איכא ערב הפסח שחל להיות בערב שבת דמשכחת אפי׳ לרבי יהודה מ״ח תקיעות, כיצד, כ״א שבכל יום וט׳ לכת הראשונה וט׳ לכת השניה וג׳ לשלישית הרי כאן מ״ב, וג׳ להבטיל וג׳ להבדיל בין קדש לחול. אלא שייריה, הא נמי ראש השנה שחל בשבת שייריה. ואהדרינן לאקשויי אהא דתנן ואין מוסיפין על מ״ח, ולאו והא איכא ערב הפסח שחל בשבת, דאית תמן כ״א תקיעות שבכל יום, ו״ח לב׳ כתות וג׳ לשלישית הרי מ״ב, וט׳ למוספי שבת הרי נ״א אליביה דר׳ יהודה. ולרבנן דמוסיפין ששה לכת השלישית, הרי נ״ז תקיעות. ופרקינן כיון דליתה בכל (ה)שנה לא (חשיב. ואקשינן ע״ש שבתוך החג נמי לא) שכיח בכל (ה)שנה, דומנין דמקלע יום טוב ראשון בערב שבת, ואין תוקעין למילוי הימים ביום טוב, ולא משכחת לה מ״ח תקיעות בערב שבת. ופרקינן כי מקלע ראש השנה בערב שבת, אתי יום הכיפורים אחר השבת, ודחינן ליה. (הם) (וכן) הכי נמי כי מקלע ברביעי אתי יום הכיפורים בערב שבת, ודחינן להו, דלא למקלע יום הכיפורים סמוך לשבת בין מלפניה ובין מלאחריה. ירושלמי בפס׳ מגילה בתחילה, לית כאן חל להיות בשני בשבת ולא חל להיות בשבת, דאי חל בשני, חל צומא רבא בחד בשבתא, דאי (בחר) (חל) בשבתא צומא רבא בערובתא. הלכך לא מקלע יום טוב ראשון בערב שבת לעולם. ומקשינן איני דלא חייל יום הכיפורים סמוך (ל)שבת ובאחד בשבת לעולם, והתנן במסכת שבת פרק אלו קשרים חלבי שבת קרבין ביום הכיפורים. ואמר ר׳ זירא כי הוינן בבבל הוה אמרינן הא דתנן יום הכיפורים שחל להיות בערב שבת לא היו תוקעין ובמוצאי שבת לא היו מבדילין, דברי הכל היא. אלמא חייל יום הכיפורים להיות בערב שבת ובאחד בשבת, ולא קא דחו ליה. ופרקינן הא דאמר ר׳ זירא דברי הכל היא ליתא, אלא מתני׳ דהתם אחרים היא דלית להו דחויים. [נ״א: ופריק כי מקלע ר״ה בע״ש אתי יוה״כ

אי משום ערב הפסח לאו שיורא הוא הא מני רבי יהודה היא. תימה וכי יעמידנה כר׳ יהודה כדי שיקשה לו וכי הא׳ גוזרת שיוכלו הוא וכן בכ״ק ספ״ק (דף לח: וסס) אי משום כל יחל לאו שיוכלו הוא (דף מח. וסס) אי משום חלי כופר לאו שיוכלו הוא (ו) בהוה ימחל טפי דאיצטריך ליה למימר הכי כדי שלא יקשה למ״ד פלגא זקא ממונא דשייר חלי כופר חלי שייר דהאי שייר:

כגון שחל יו״ט הראשון של חג להיות בערב שבת. דאין תקיעות של שמחת בית השואבה דומות יו״ט אע״פ שהתקיעות של בעלה ממלאכות דומות יו״ט כדתנן בסוף פ״ק דמולין (דף כו:) והטעם פי׳ בגרש פילקין:

אלא ד׳ ימים בלבד. דקסבר אין מעברין את החדש לצורך וכולם הולכים לפי המולדות וכפרק ב׳ דערכין (דף ט: וסס) פריך דאיכא יומא דשני נתנם שנין ואיכא יומא דחלקים נתנתן שנין לפי שים עדיין שמונה שעות ותתע״ו חלקים ועולות השעות יום אחד לסוף שלש שנים והחלקים עולין ליום לסוף שלשים שנה ומשני כיון דליתא בכולי שני לא קמשיב:

ואמאי תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם. בלא רב ספרא יכול להקשות כן:

דתניא אברי תמיד ניתנין מחצי כבש ולמטה במערב ושל מוספין ניתנין מחצי כבש ולמטה במזרח ושל ראשי חדשים ניתנין על כרכוב המזבח ולמעלה. והיא שנויה כן בסוף מסכת שקלים (פ״ח מ״ח) ואין גירסת הספרים שלפנינו נכונה: אמקין

אי משום ערב הפסח לאו שיורא הוא דהא מני רבי יהודה היא [6]דאמר מימיהם של כת שלישית לא הגיעה לומר [7]אהבתי כי ישמע ה׳ מפני שהיו עמה מועטין [8](הא אוקימנא) דלא כר׳ יהודה ודלמא האי תנא סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא אלא מאי שייר דהאי שייר שייר ערב הפסח שחל להיות בערב שבת אפיק שית ועייל שית: ואין מוסיפין על מ״ח: ולא והא איכא ערב הפסח שחל להיות בשבת דאי לרבי יהודה חמשין וחדא אי לרבנן חמשין ושבע כי קתני מידי דאיתיה בכל שנה ערב הפסח שחל להיות בשבת דליתיה בכל שנה ושנה לא קתני אטו ע״ש שבתוך החג מי איתיה בכל שנה זימנין דלא משכחת ליה והיכי דמי כגון שחל יום טוב ראשון בערב שבת כי מקלעינן יום טוב ראשון בערב שבת מדחי דחינן ליה מאי מעמא כיון דאיקלע יו״ט הראשון של חג להיות בע״ש יוה״כ אימת הוי בחד בשבת הלכך דחינן ליה ומי דחינן ליה והא תנן [9]חלבי שבת קריבין ביוה״כ ואמר רבי זירא כי הוינן בי רב בבבל הוה אמרי הא דתניא [10]אין הכפורים שחל להיות ערב שבת לא היו תוקעין ובמוצאי שבת לא היו מבדילין דברי הכל היא כי סליקית להתם אשכחתיה לרבי יהודה בריה דר׳ שמעון בן פזי דיתיב וקאמר ר״ע היא לא קשיא הא רבנן הא אחרים היא דתניא [11]אחרים אומרים [12]אין בין עצרת לעצרת ואין בין ראש השנה לראש השנה אלא ארבעה ימים בלבד ואם היתה שנה מעוברת חמשה מיתיבי [13]ראש חדש שחל להיות בשבת שיר של ראש חדש דוחה שיר של שבת ואי איתא לימא [14]שבת ולימא דראש חדש אמר רב ספרא מאי דוחה דוחה לקדם ואמאי תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם אמר ר׳ יוחנן לידע שהוקבע ראש חדש בזמנו והאי היכירא עבדינן הא היכירא אחריתא עבדינן [15](דתניא) [16]חלבי [17]תמיד של שחר ניתנין מחצי כבש ולמטה [18]במזרח ושל מוספין ניתנין מחצי כבש ולמטה [19]במערב ושל ראש חדש ניתנין תחת כרכוב המזבח ולמטה ואמר

מסורת הש״ס

ערב הפסח. שיש בשמיטת פסח כ״ז תקיעות שהפסח נשמטו כנ׳ כמות כת אחר כת כדאמר בתמיד נשמטו (פסחים דף פד.), וכל כת קוראה את ההלל ג׳ פעמים שהיו פסחיהם מרוזין והיו טועין הלל בשמיטתם ולא היו מספיקין לשמוע פסחם כל כת וכת עד שיקראוהו שלש פעמים ואף על גב דתנן התם אע״פ שלא שיגשו מימיהן היינו לא גמרו פעם שלישית כולו אבל מיהו אין כת שלא היתה גומרתו שתי פעמים ומתחלת בו פעם שלישית ואין חסר מן התקיעות כלום שבתחילת קריאתו תוקעין וכל קריאה ג׳ תקיעות: לא הגיעה לאהבתי. של קריאה ראשונה ואין בה אלא ג׳ תקיעות מפני שעמה מועטין שבשתי כמות הראשונות נתמלאה העזרה לכל כת ונשאר כת שלישית במעט ולא היה שחיטת פסחיהן מתרכת בכדי קריאת שלש הללות: והאמרת רישא דלא כרבי יהודה. דאי ר׳ יהודה תקיעה ותרועה ותקיעה בחדא מני להו: סבר לה כווותיה בחדא. בערב הפסח ופליג עליה במנין התקיעות: ואלא. הואיל ואיכא לאוקמה כרבי יהודה מאי שייר דהאי שייר: ערב הפסח שחל להיות בערב שבת דאפיק שית. מתקיעות כת שלישית כר׳ יהודה: ועייל שית. דכל ערב שבת דהבטלה והבדלה: ולא מוסיפין על מ״ח ולא. בתמיהה גרסינן ליה: דאי לרבי יהודה חמשין וחדא. כ״ל שבכל יום ותשעה דמוספין הרי שלשים ושמונה עשרה דשתי כתות ושלשה דכת שלישית הרי חמשין וחדא: זימנין דלא משכחת לה. שיהו בו תקיעות דמילוי הימים דתמני׳: והיכי דמי כגון שחל יו״ט הראשון בערב שבת. דשמחת בית השואבה לא דחיא יום טוב כדתנן מולאי יו״ט כו׳ וכי מטי תו ערב שבת הוה ליה שמיני עצרת: מידחא דחיין ליה. ועבדינן ליה אלול מעובר כי היכי דליקלע ראש השנה בשבת: מ״ט כו׳ כחד בשבא. וחיישינן משום ירקייא ומשום מתייא כדאיתא בראש השנה (דף כ.): והתנן. פרק אלו קשרים: חלבי שבת. של תמיד של בין הערבים קריבין. ביום הכפורים שחל במוצאי שבת אלמא חייל יוה״כ

ו) פסחים פד., ב) והא אמרת ריש לא דלא כר״י. ר״ש ל, ג) שבת קיט, [ומומ מו.], ד) [שבת קיד:], ה) [ותוספתא ערכין פ״ג ה״ד] שבת פז: ר״ה ו: [ודף כ.] ערכין ט., ו) [ל״ל דתנן], ז) שקלים פ״ח מ״ח, ח) פ״ג במערב, ט) פ״ח נמצרה וכ״פ הרמב״ם.

הגהות הב״ח

(א) תוס׳ ד״ה אי משום וכו׳ לא שיורא הוא ומיהו בהדיא מיתא:

מוסף רש״י

לא הגיעה לומר אהבתי. לאוקמי פעם ראשון (פסחים פד.), יום הכפורים שחל להיות ערב שבת לא היו תוקעין. שם תקיעות שתוקעין בערב להבטיל ולהבדיל, משום דייחיב קדוש בשבת ואסור בכל מלאכה, ובמוצאי שבת, אם חל בו יוה״כ, לא היו מבדילין. בתפלה המגדיל כין קודש לקודש, כמו שמבדילין בזרע״ש שחל להיות בשמו״ש (שבת קיד:). אלא ארבעה ימים בלבד. כשאתה קונע כל המדשים כסדרן אחר מלא ואחד חסר, הוי אחרבעה ימים כין תחלת שנה לאחרת, שמנין חדשי לבנה כסדרן שנ״ד ימים. כולן שנועין, חוץ מאחרבעה ימים (שבת 19:) אם נקבע עכשיו באחד בשבת יהא לשנה הבאה בחמישי בשבת, שזה משנין שנים עשר חודש אחד מלא ואחד חסר עולה לשנ״ד ימים, והשלש מלות ומחמשים טולם שנועים נמצא מחסר לשלן אחרבעה ימים (ר״ה כ: ובטו״ז שם ה: ועוד״ן ט:). ראם היתה שנה מעוברת חמשה. שמוסיפין עליה חודש חסר שהיה לחן מן שנועים שלמים יום אחד (ר״ה כ:) קשכר חודש עיבור לעולם חסר ואינו דוחה לא המולעות אלא יום אחד שהוא יתר על ד׳ שנועות (שם ד:).

רבינו חננאל (המשך)

באחד בשבת ודחינן ליה. ה״נ כי מיקלע ברביעי אתי יוה״כ בע״ש. ומתני׳ דהתם אחרים היא דלית ליה דחויתא) אלא לעולם סבר כולהו יוחי אחד מלא ואחד חסר. דתניא אחרים אומרים אין בין עצרת לעצרת ואין בין ראש השנה לראש השנה אלא ד׳ ימים בלבד, ואם היתה השנה מעוברת חמשה. וקיימא לן דלא הוי בקי ר׳ מאיר בסוד העיבור. והא דאחרים מיפרשא בערכין בפרק אין בערכין, ובשבת בסוף אלו קשרים. ואסקינא דהא (דתנ׳) זירא לאו בבני הכל היא, ולעולם לרבנן כל אימת דמתרמי הכי דחינן ליה כי היכי דמסיני להו בסוד העיבור (הלכה) למש״ה מסינו, והאי הלכה לא אימסירא ליה לר׳ מאיר. תוב מוחבינן אהא דר׳ אחא, ראש חודש שחל (להיות) בשבת, שיר של ראש חודש דוחה את של שבת. ואם איתא לדר׳ אחא, ליתני שיר דראש חודש (במוסף דראש חודש) רשיר של שבת במוסף של שבת. ופרקינן, אמר רב ספרא איבא לימוד ראמרי האי והאי, ומאי דוחה דקתני, דקדים דראש חודש. והא שבת תדיר, ותנן תדיר ושאינו תדיר קודם. ופריק ר׳ יוחנן, להודיע שהוקבע ראש חודש בזמנו, מקדימין שאינו תדיר. אינו והא היכירא אתרינא עבדינן ליה, באחרים.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com